

Redactioneel

Mededelingen Heemkundige Kring Groot-Haaltert - 3-maandelijks ledenblad
19de jaargang 1999 - nr 4

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert

Erevoorzitter

Veearts Robert Lievens

Voorzitter

Willy De Loose
053/83.08.81

Secretaris

Geert Boelaert
Droeskouter 12 - 9450 Haaltert
053/83.30.86

Bestuursleden:

Denderhoutem:

Edgard Huylebroek

Haaltert:

Marc De Moyer

John Scheerlinck

Heldergem:

Roger De Troyer

William Minnaert

Kerksken:

Joris De Kegel

Documentatiecentrum:

Warandegebouw Sint-Goriksplein 17
9450 Haaltert

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Lidmaatschap: 300 Fr.
Steunend lid: 500 Fr.
Rek.nr. 439-5083061-63
Heemkundige Kring Groot-Haaltert

Email:

heemkringhaaltert@altavista.net

Website:

<http://myplace.to.be./heemkringhaaltert/>

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar teksten. Teksten mogen overgenomen worden mits bronvermelding

Visie op 2000

Hechten jullie belang aan deze speciale jaarwisseling of houden jullie het bij het klassieke oudejaarsstramien? Hoe dan ook, graag bieden wij aan al onze lezers en hun dierbaren onze oprechte wensen aan voor een onvergetelijke eeuwwisseling en een probleemloos begin van de 21ste eeuw.

Voor onze kring staan belangrijke evenementen in de steigers. Van dit laatste nummer verspreiden wij zo maar eventjes 800 exemplaren! De meer dan 400 intekenaars op het boek 'Kerksken, de wereld in een dorp' ontvangen uitzonderlijk onze publicatie, om hen toe te laten nader kennis te maken met de werking van de HK én... om eventueel lid te worden.

Het 19° werkjaar werd afgesloten met de voorstelling van het boek 'Kerksken, de wereld in een dorp' (zie verder in dit nummer). Meer dan 400 voorintekenaars! Een onverwacht succes! De auteurs danken oprecht: voor de belangstelling, het enthousiasme en de hulp die zij mochten ontvangen. Zij wensen de lezers tal van aangename momenten bij het doorbladeren van het boek.

Heldergem werd in 1996 (Heldergem 900) in de bloemetjes gezet en in 1999 was het de beurt aan Kerksken (Retro-Kerksken).

'Haaltert 2000...een terugblik' luidt het nieuwe millennium in, met een fototentoonstelling, een video-compilatie en een fotoboek. Terloops, jullie kunnen ons nog helpen. Interessante foto's (van uw vereniging, van buurtbijeekkomsten, familiereünies, enz...) uit de periode 1930-1980 worden nog steeds in dank aanvaard en...alles wordt uiteraard netjes terugbezorgd.

We eindigen met een vurige wens. Mogen wij dit jaar enkele nieuwe medewerkers verwelkomen in het bestuur? Nieuwe mensen, nieuwe ideeën! Komt er na 3 geschiedkundige werken over onze deelgemeenten een medewerker uit Denderhoutem, met heel veel enthousiasme, die tijd en werklust (eventueel met onze hulp) wil spenderen om de vierde gemeente 'Atom' te behandelen. Het zou een mooi klavertje vier zijn.

Namens de HK.

Willy De Loose - Voorzitter

Een pauselijk zouaaf van Heldergerem

De kerkelijke staten

De kerkelijke staten lagen ongeveer in het midden van Italië en werden begrensd door Lombardië en Venetië in het noorden; in het oosten door de Adriatische zee, ten zuiden door het koninkrijk Napels en ten westen door de Thyreense zee, Toscanië en Modena. De oppervlakte bedroeg ongeveer 40.000km².

De koning der Franken, Peppijn de Korte, schonk in 754-756 politieke macht aan de paus over de gewesten die hij op de Longobarden had veroverd. De pauselijke staten werden nog vergroot door giften van Karel de Grote, zoon en opvolger van Pepijn en gedurende vele eeuwen kon de Kerk het grondgebied behouden.

De kerkelijke staten werden in 1809 ingelijfd bij Frankrijk en stelde tijdelijk een einde aan de politieke macht van Paus Pius VII. De paus werd opnieuw staatshoofd in 1814 na de verplichte troonafstand van de keizer van Frankrijk te Fontainebleau.

De éénmaking van Italië stelde definitief een einde aan de tijdelijke macht van de pausen. Onder het pontificaat van Pius IX werden de kerkelijke staten ingepalmd.

De tienjarige strijd 1860-1870

De paus beschikte over een leger van 12000 eenheden. Hun taak bestond erin de orde te handhaven. Door het streven naar nationale eenheid werden de kerkelijke staten in hun bestaan bedreigd en Pius IX riep de christenen op om de H.Stoel te verdedigen tegen de Italiaanse bezetter. De belgische Xaveer de Mérode, oud kamerheer van de paus, kreeg de opdracht een leger te vormen. Ons land gaf de toon aan, vooral op initiatief van het bisdom Gent. Het centraal aanwer-

vingskantoor bevond zich te Brussel, met provinciale kantoren in Brugge, Gent, Leuven, Luik en Doornik. Uit een twintigtal landen werden vrijwilligers gerekruteerd en op 17 april 1860 belandden de eerste kandidaten in Rome aan. De strijd ontbrandde in dat zelfde jaar. De antiklerikaal en nationale held Garibaldi, zette voet aan wal in Sicilië en begon zijn opmars naar Rome. Ondanks hun leeuwenmoed bezweken de pauselijke zouaven voor de overmacht en in 1870 moest de H. Vader zich bij het verlies van zijn staat neerleggen en trok zich in vrijwillige gevangenschap terug in het Vaticaan. Door het verdrag van Lateranen in 1929 kwam een einde aan het geschil. De overeenkomst werd ondertekend door Mussolini en Kardinaal Gasparri. Italië erkent de onafhankelijkheid en de neutraliteit van Vaticaanstad en geeft de Paus alle rechten als staatshoofd en stelt de kerk financieel schadeloos voor de onteigening van de kerkelijke bezittingen tijdens de periode 1861-1870. Dit verdrag werd in 1947 door de republiek erkend.

Voor de periode 1860-1870 waren er 1802 Belgische zouaven waarvan 670 eenheden uit Oost-Vlaanderen. In Heldergerem voelde één vrijwilliger zich geroepen om aan te sluiten. Landbouwer August Hendrickx uit Oom bood zich aan als vrijwilliger in de Cellebroedersstraat te Brussel op 9 december 1867 en tekende voor twee jaar. Hij ontving hiervoor een premie van 30 Romeinse scudos.

Het aanwervingsblad (feuille d'enrollement) vermeldde de nodige vereisten om goed bevonden te worden voor de dienst, o.a. een bewijs van legerdienst (Certificat de milice); een doopakte (attestation de coadjutor, certificat religieux); een

ÉTATS PONTIFICAUX.

N° d'ordre 3208.

(309)

DIVISION MILITAIRE

PLACE de

Dépôt de

Bataillon des Zouaves.

FEUILLE D'ENRÔLEMENT

de

pour deux ans.

Décembre

Aujourd'hui le *11* *de* *ce* *mois* *de* *ce* *mois* *de* *ce* *mois* mil huit cent *soixante* *sept* le nommé *Auguste* *Abendie* *Kaci* fils de *Thomas* *Jean* et de *Marie* *Josephine* *de* *St* *Alban* *mar* né à *Melbreyhem* (*Belgique*) le *20* *de* *ce* *mois* *de* *ce* *mois* *de* *ce* *mois* ayant eu en dernier lieu son domicile à *Melbreyhem* province de *Belgique* *de* *ce* *mois* *de* *ce* *mois* condition *de* *ce* *mois* *de* *ce* *mois* a été admis au service de SA SAINTÉTÉ comme simple soldat dans le bataillon des Zouaves, s'obligeant à servir fidèlement pendant deux années et à prêter le serment prescrit dans les mains de l'autorité compétente, présentant à cet effet les documents ci-après désignés, lesquels ayant été trouvés en règle et conformes aux prescriptions du règlement pour les recrues, nous soussignés nous l'avons admis provisoirement au nom du Souverain et nous avons promis, au nom du même Souverain, au susdit qu'il jouira de tous les avantages de solde, masse, habillement, suppléments, récompenses, et de tout ce qui est fixé par la loi du 7 janvier 1852, et que passé le temps de *deux* années, pour lesquelles il a pris service, il pourra (en cas qu'il ne lui plût pas de continuer à servir) demander son congé, qui lui sera accordé conformément aux règlements en vigueur.

Le nommé *Auguste Abendie Kaci* déclare n'avoir jamais été jusqu'ici rayé ou expulsé de quelque corps d'armée que ce soit, connaissant la peine qui attend celui qui, expulsé d'un corps, s'enrôle de nouveau, et qu'il se soumet, en outre, sans exception, au code et aux lois militaires, ainsi qu'aux méthodes et à la discipline qui sont ou seront en usage dans le bataillon, également sans exception.

DOCUMENTS

Certificat de naissance
" de domicile
" de bonne conduite
Certificat de naissance

A. Lombardie

uittreksel uit het geboorteregister (extrait de naissance) en een bewijs van goed gedrag en zeden (certificat de bonne conduite).

August Hendrickx was nr 3202 die zich aanbood. Hij werd goedgekeurd en ontving immatriculatienunder 6305. Op 15 december werd hij definitief ingelijfd als pauselijk zouaf.

In september 1870 publiceerde het vaticaan een brief van Paus Pius X in verband met zijn ballingschap.

"Aan onze kinderen van de ganschen katholieken aardbol, heil en zegen in Onzen Heer Christus.

Onzen Goddelijke Zaligmaker, die vernedert en verheft, die de dood en het leven terug schenkt, die straft en die verlost, komt te gedogen dat de stad Rome, de plaats van den heiligen apostelijken Stoel, terzelfder tijd als de pauselijke provinciën gevallen is in de handen der barbaarse vijanden van den heiligen katholieken godsdienst.

Doordrongen van een vurige liefde en een vaderlijke toegenegenheid tot onze christelijke kinderen, hebben wij besloten, met medewerking van onze hoogwaardige kardinalen en met de diepste droefheid in het hart, aan alle onze gelovige onderdanen van den aardbol, den tegenwoordigen droeven staat van onzen heiligen apostelijken Stoel, bekend te maken.

U zeer toegenegen Vader kan u den apostelijken zegen niet meer geven, hij is opgesloten, hij kan u niet meer zien; het Vaticaan dient hem nu tot gevangenis; het is aan u, mijn lieve kinderen, niet meer toegelaten tot uwen tederen Vader te naderen.

De vijanden der H.Kerk beletten alle gemeenschap tussen de christelijke wereld en den zetel van den Heiligen Petrus. Men moet daar bij voegen, dat de beschimpingen, de bespottingen en gewelddadigheden tegen ons gericht, ongestraft te blijven door de overheden der lage soldaten onzer barbaarse vijanden. Wij horen reeds de gramschap ontvlammen van onzen oppersten

rechter, tegen de heiligschenderijen die reeds plaats hebben gehad, meer nog tegen degene die ons dagelijks bedreigen. In afwachting, bidden wij den Almogende om, door onze vurige en standvastige beden, den geest onzer vijanden te verlichten, opdat zij hun wreedheden ophouden, dat zij tergerken met een berouwend hart tot den God van barmhartigheid, teneinde zijn gramschap af te weren en Zijn genade te verwerven. Vergeten wij bijzonderlijk niet, christene onderdanen, van onze toevlucht te nemen tot de H. Moeder Gods Maria, die ten allen tijde, door hare machtige voorspraak de goddelijke gramschap van ons heeft afgeweerd. Het krachtigste middel welke men tot hiertoe kan gebruiken, is het dragen van den gewijden schapulier, ter intentie der H. Maagd en het dagelijks onderhouden der boete die er aan toegeëigend is; want hij die zijn vertrouwen stelt in de Moeder Gods zal nooit verloren gaan.

Gegeven te Rome, den 29 september 1870."

Uniform

De zouaf droeg een grijze vest, afgezet met rood zonder kraag. Vooraan open en versierd met rode tressen waarvan de knopen met leliën versierd werden. De mouwen waren vestgehecht met een rij rode knopen. Een zeer brede broek gaat tot onder de knie en wordt samengedrukt aan de kousenband. De benen zitten in slobkousen van oranjebruin leder, eindigend op zwarte rijlaarzen. De gordel is een brede sjerp van rode wol, de grijze kepie heeft een scharlaken band en als wapen ontvangt hij een geweer 'à la Larmoricière', de riem vastgemaakt aan de sjerp.

De familie Hendrickx

Petrus Joannes was de zoon van Joannes Baptiste en Joanna De Rouck, geboren te Heldergem op 18 april 1805, lijnwever en wonende in Oom. Hij huwde met Sophia De Pelsmaeker, spinster (°Hillegem, ca. 1822 en +Heldergem 4 december 1864).

Het echtpaar kreeg 8 kinderen, allen geboren en overleden in Heldergem.

Maria Theresia, °29 juli 1844 - +30 januari 1848

August, °30 oktober 1845 - +19 september 1904

Maria Theresia, °27 juli 1848 – 24 juli 1849

Maria Anthonia, °19 september 1850 - +30 juni 1862

Leopold, °21 december 1852 – uitgeweken naar Anderlecht

Francisca, °24 mei 1855 - +13 maart 1861

Victor, °15 februari 1859 - +29 mei 1860

Victorina, °29 april 1861 - +5 april 1941

August Hendrickx, pauselijk zouaaf

August werd als twee kind geboren in het gezin. Zijn peter was Constantinus Hendrickx en zijn meter Constantina De Pelsmaeker.

Na zijn terugkeer uit Italië in januari 1869, huwde hij met Francisca de Vuyst, geboren in Heldergem en dochter van Petrus en Livina Van Liedekerke, bloemmaakster. Het burgerlijk huwelijk werd afgesloten op 18 mei 1870 en twee dagen later huwden zij voor de kerk. Het jonge paar vestigde zich op de ouderlijke hoeve in Oom en er kwamen 8 kinderen.

Camillus Cornelius, °26 februari 1871, huwde op 14 februari 1901 met Ludovica Guillem.

Maria Emma, °3 januari 1873 en in Heldergem overleden op 22 april 1929

Frans Xaveer, °15 juni 1875 en overleden te Mere op 8 april 1960 (huwde met Clementine Van der Haegen uit Woubrechtgem)

Maria Victorina, °15 januari 1879

Maria Nathalie, °13 september 1880 en in Heldergem overleden op 3 februari 1882

Joannes Baptist, °15 september 1882 en overleden in Aaigem op 4 mei 1964 (huwde met Emma Pieters)

Maria, ° 20 november 1884 (huwde met Joannes Baptist De Luyck)

Remi Emile, °20 december 1887 en overleden in Heldergem op 8 december 1917.

Ik ging op zoek naar gegevens én naar een doodsprentje van de enige Heldergemse zouaaf bij families die omstreeks de eeuwwisseling in Oom woonden. Vier gezinnen kwamen in aanmerking: de families Goeman, De Pauw, Beerens en familie Van Cauter.

Een informant (André Goeman) vertelde: naast de hoeve van mijn ouders stonden twee vervallen woningen met stallingen, die mijn ouders aankochten en sloopten. De steenput met pomp wordt nog gebruikt. Jan Baptist Hendrickx (Aaigem), zoon van August en 'Paus Jan' genoemd, kwam de ligging van de steenput aanwijzen.

De naam van het perceel wordt door de huidige eigenaars en door de bureu 'onze paus' of 'de paus' genoemd. De herkomst van die namen staan zeker in verband met de pauselijke zouaaf en zonder twijfel woonde hij in één van de huisjes. In de kiezerslijst van Heldergem van 1911-1912 heeft Jan Baptist Hendrickx huisnummer 122 en Désideer Goeman nummer 123. In Aaigem wonen nog enkele afstammelingen, w.o. een kleindochter van Jan Baptist. De Heldergemse nakomelingen weken uit naar andere contreien en ook het doodsprentje van onze 'pauselijke dieenaar' blijft onvindbaar.

Roger De Troyer

Uit Denderhoutem

Een 'Woeste' - liedje gezongen te Denderhoutem. Dat de man in de straat nogal eens probeert in het gevele te komen bij 'de groten der aarde' is van alle tijden.

Onderstaand schimplied zal ook zoiets geweest zijn in ons dorp als 'Woesten' –ofte katholieken – nog met getrokken messen stonden tegenover hun gezworen aartsvijanden de Daensisten – dialectisch klinkt dat o zoveel mooier als de 'Doozjen'- tussen beide wereldoorlogen.

Een oude buurman, mij terugziend na tientallen jaren mekaar uit het oog verloren te hebben, wilde dadelijk de 'aria' aanheffen. Met een kloek geheugen begaafd kwam het lied spontaan in zijn geheel naar boven. Op simpele vraag werd mij beloofd de verzen te noteren. Bij een volgend bezoek in het nette flatje van een rusthuis in de buurt, overhandigde Irma mij graag het lied, haar helder voorgezongen door haar man Victor.

Vrienden ik wil een liedje zingen,

De kiezersdag is nu voorbij,

Wij zullen nu dansen en springen,

De 'Doozjen' zetten wij opzij.

Want zij gingen ons begraven

Voor eeuwig en altijd,

Maar nu dat wij zijn gewonnen,

Zijn z'hun meesterschap hier kwijt.

Alei, vooruit, Doozjengespuis

Gij moet hier uit 't gemeentehuis,

Want gij en zijt hier nimmer thuis,

De moeters die komen erin,

En zij besturen naar hun zin.

En voor eeuwig en voor altijd

Zijt gij uw meesterschap hier kwijt.

Wij dragen roem op onze dagen,

Met 't volk uit de Borrekentstraat,

En avondschole bouwen als paleizen,

En land verpachten doen ze met de daad.

Maar wij zullen z'arrangeren eens

Dat wij hier meester zijn.

Met hun blaffen en hun lamenteren,

Want hun macht is toch zo klein.

Alei, parti, Doozjengespuis...

Edgard Huylebroek

Een 'staet van goede' te — Heerelinckhoeve in 1761

De betekenis van deze niet meer gebruikte term is eenvoudig: het is de volledige inventarisatie van alle bezit, zowel roerend als onroerend, op te maken bij het overlijden van een meerderjarige volwassene. Dit document was onmisbaar, vooral om de rechten van onmondige kinderen veilig te stellen, wanneer ze hun ouders vroegtijdig verloren. Geen overbodig iets als men er van uitging dat in zeer veel gevallen, vooral jonge weduwnaars of weduwen, een tweede huwelijk afsloten. Het erfgoed van kinderen uit het eerste huwelijk moest duidelijk herkenbaar zijn ten overstaan van kinderen uit het latere huwelijk. Dit was noodzakelijk om het bedrijf in goede omstandigheden voort te zetten. In moderne vorm is dit nog trouwens in zwang, n.l. aangifte van nalatenschap. Wij willen de uitgebreide inventaris behandelen uit 'heerelinckhoeve'. (1)

Het eerder klein dorp- als gemeente afgeschafte in 1807- had geen rechtstreekse bindingen met Denderhoutem, wel met Ninove. Herlinkhove is een zeer oud domein, door Karel de Grote aan de abdij van Elnone (nu Saint-Amands-les-Eaux, département du Nord-Fr.) geschonken. (2) Aanvankelijk scheen het dorp 325 ha groot geweest te zijn. Deze oppervlakte verminderde echter tot ongeveer 250 ha. In het begin van de 18de eeuw telde Herlinkhove 175 inwoners, verspreid over 30 gezinnen. Op het einde van dezelfde eeuw was het gestegen tot 452. Het oudste kerkje stond op dezelfde plaats waar nu de Sint-Amanduskapel staat. Deze staat op een kleine motte, in de Gentse straat, op enkele tientallen meter van een groot warenhuis.

Onder de gans geciteerde (3) bevolking treffen wij Jan Adriaens en echtgenote Jaqueline Cobbaert aan, met hun kinderen Peeter, Jan en Gillis. Dezen waren wellicht verwante voorzaten

van de familie in kwestie in onderhavig document. Het lijkt ons om een gegoed boerengezin te gaan.

Cornelis Cobbaert overleed op 27 juni 1761 en zijn weduwe Linina Adriaens doet op 17 november aangifte van het bezit van het gezin.

De vormen en geplogenheden zoals die toen vervuld werden waren zeer streng. De aangever moest de vereiste eed voor de juistheid en volledigheid afleggen. De 'griffier' die voor de opmaak van de stukken moest instaan was eveneens een beëdigd man. Voor een benaderende waardebeoordeling van een grote reeks voorwerpen en ook zo voor het onroerend goed werd beroep gedaan op de ervaren schatter Adriaen Redant. De aangifte bestond uit de volgende delen:

- 1- de bij de aangifte betrokken personen, met hun persoonsgegevens;
- 2- al de nuttige gegevens uit een eventueel eerder ingediende staat van goed;
- 3- al het onroerend erfgoed van de overledene;
- 4- al het onroerend goed, verworven tijdens de huwelijksgemeenschap, en liggende in 'den lande van Aelst', dus buiten Ninove;
- 5- al het samen verworven onroerend goed binnen 'de jurisdictie van Ninove' gelegen;
- 6- het onroerend goed dat, geheel of gedeeltelijk, aan de kinderen uit het eerste huwelijk toekomt;
- 7- de gebouwen, zoals woning, stallingen en andere batimenten; het beschrijf der constructies is steeds voorhanden;
- 8- de ganse veestapel; alle nog voorradige granen, het lijnwaad, de klederen alles naar juiste waarde geschat;
- 9- alle houtwas, hetzij geveld of nog wassende;
- 10- obligatiën, renten ('croyen'), gangbare speciën, enz...

11- het tegoed aan pachten, onbetaalde leveringen, enz...

Al deze activa werden toen genoemd het 'haeffelijck voordeel'. Het werd zo getotaliseerd. De passiva, of in de taal van destijds: de 'commer en lasten van den sterfhuysse';

12- de begrafenis-kosten;

13- de nog te betalen pachten, renten, schulden, belastingen, administratiekosten, vooral van de opmaak en de schattingen bij deze aangifte gedaan, kosten voor onderzoek van deze door het schepencollege, het zegelrecht enz...

Na deze inleiding komt de behandeling van de Staat van Goed. Weliswaar door ons ingekort, biedt de tekst ons een mooi voorbeeld van de beeldrijke taal en de eigen woordenschat in ons 'vlemsch' van medio 1700.

Het eerste blad was steeds op gezegeld papier, met het jaartal en de zegelwaarde 1761, vier S (stuivers).

De identiteiten: de overledene heette Cornelis Cobbaert, zoon van Gillis, overleden in Herlinckhove op 27 juni 1761.

Zijn weduwe, de mede-rechthebbende ('de hauderigghé') in de erfenis, ook de langst levende, was Livina Adriaens. Er waren 'drij saemen gewonnen ende achtergelaeten noch levende kinderen': Marianne, 17j; Elizabeth, 13j en Joanna-Catharina, 11j. De voogden waren: Jacobus Cobbaert ('vought paterneel'), broer van de overledene en Joannes Adriaens ('vought materneel'), broer van de weduwe Linina Adriaens.

Er werd natuurlijk melding gemaakt van een vroegere Staat van Goed, gemaakt door deze Livina, nl. in 1743, bij het overlijden van haar eerste man Jacobus Faut. Uit dit huwelijk was er één zoon: Peeter Faut.

Erfgronden van haar overleden echtgenote Cornelis Cobbaut:

een partij land in Denderhoutem op het Groot Broekveld, 1 dw en 40 r.

idem, zelfde dorp, op de Quanaert, 33 r.

meers in Denderhoutem, Nijgemstraat, belast met twee oorden 'heerelijcke rente t'sjaers aen d'heer De Camps', 50 r.

'lochtinck' aen de Nijgelochtinck', belast met 'twee vaeten herreweten (erwten) t'sjaers aen den Armen van Denderhautem', 90 r.

land in Denderhoutem op 't Schoonaertveld, 97 r. 10 voet

meers in Haaltert, genoemd den Plasschaert, 62 r.

Erfgronden door de echtelingen binnen hun huwelijk samen verworven:

land in Denderhoutem op het Huysveldt, 49 r.

land op Oultre, op de Doorecauter, 77 r.

land binnen Denderhoutem, jurisdictie Outer, op Dwelhaege, 1 dw. 2 r.

Gronden door beiden verworven op de 'jurisdictie' van Ninove:

land gelegen op het Boschveldt te Ninove, Herlinckhove, 50 r.

Gronden gelegen onder Ninove en Herlinckhove, voor de helft behorende aan Peter Faut, 'kind uit het eerste bedde', en de andere helft aan de 3 kinderen uit de tweede echt:

schoofland op Herlinckhove, op de Varent (4), 82 r.

meers te Ninove, Boschmeers, 94 r.

de hofstede op Herlinckhove, 'Klijne Varent', belast met 15 stuivers aan de Ninoffse abdij, om reden van schoofland (een vorm van pacht waarbij de gebruiker een schoof of schoven moest afstaan aan de heer) waarop de stede is opgericht, 91 r. 10 voet

4 r. en 5 v. uit een hofstede bewoond door de mede-rechthebbende Peter De Faut (de ganse hofstede 1 dw. 19 r.), 4 r. 5v.

de helft van 7 r. 15 v. uit 1 dw. 9 1/2 r. meers, ook in Herlinckhove, jurisdictie Ninove, 3 r. 17 v.

de helft van 5 1/2 r. chijnsland van Denderhoutem onder Herlinckhove, groot in 't geheel 80 r., jaarlijks voor 1 gl. 13 stuivers

chijns, 2 r. 15 v.

nog de helft van 47 2/7 r. uit 3 dw. 24 r. land onder Ninove Boschveld, belast met 'boschrente' à 6 stuivers, 23 1/2 r.

Gebouwen: de hofstede op 94 r. in Herlinckhove, 't Klijn Heerelinckhoeve', ten dele erfgrond van de overledene, bevattende: keuken, een kamer, een 'voervloer', wagenhuis, schuurfloer, twee 'winckels' (vermoedelijk 'atelier' van de ambachtsman), peerdenstal, koestal, varkensstal, geprijsd door meester-timmerman Adriaen Redant over 'timmer, mijtswerk als stroeydak in staende weirde' 692 gulden.

Alle meubels, granen (in schuur en op de zolder), klederen, lijnwaad, geprijsd door Gijsbrecht van Oudenhove 'geswoeren costumier', geassisteerd door de voogden, 1.191 gulden -15 stuivers - 0 oorden

Bomen, houtwas e.d.m. wordt geschat: 468-18-3

Een gouden ring 7-10-0

Deel van een obligatie 30-0-0

Voor levering van werk, boter etc. 6-0-0

Deel van de 'weese penninghen' (gelden die voor jonge wezen opgespaard werd) 48-0-0

Voor een deel der rente van 540 gulden kapitaal nog van 20 maart 1719, het part van 2/5 wordt dus 210-0-0, het ander deel komt aan Peter Faut toe.

Van denzelfden Peter Faut geleend geld 54-0-0

De aanwezige gelden bedragen 181-10-0

Deze activa bedragen samen 2795 gulden en 13 stuivers en dit zonder de gronden.

Nu volgen al de passiva, t.t.z. af te trekken lasten, kosten enz. (=commer)

Uitvaartkosten 24-12-0

Landpacht aan de abdij van Ninove schuldig 67-0-0

id. aan Judocus Lievens schuldig 13-10-0

id. aan Gillis de Fijter schuldig 10-10-0

id. aan de Armen van Denderhoutem 8-9-0

'heerelijcke rente' op d'hofstede schuldig aan d' abdij van Ninove 3-0-0

Schuldig aan Judocus Rollier over een jaar 'verdinghde schoof' (verdinghen:veranderen door gift, koop, erfenis...) 4-0-0

Schuldig aan ontvanger De Noose over 'settinghe' (grondbelasting), Denderhoutem en Haaltert 33-19-3

idem 'over settinghe' op Outer 3-10-0

id. aan de heer van Outer over 20ste penning van de aankoop van 49 r. land 7-11-0

id. aan Peter Faut, kind 1ste echt, over 'sijne vaderlijke penninghen' toen nog minderjarig, volgens Staat van Goed van 7 juli 1743: 552-18-2

Aan de griffier voor 't passeren van de Staat van Goed van 17 juli 1743: 8-10-0

Nog schuldig aan de wees uit de 1ste echt, Peter Faut, voor het steken van 'eenighen torf...' op de erfgrond der wees en genoten door de weduwe en moeder Livina Adriaens nog 6-2-0 over de helft van enig 'cattyl ofte brancken' (huisraad), samen 24-10-0

Aan burgemeester Cornelis De Cooman en schepenen Laureys Brijs, 3-0-0

Aan dezen nog voor registratie 6-0-0

Aan de griffier 3-0-0

Nog aan deze voor de registratie 6-0-0

Voor een gelijkvormig afschrift 6-4-0

Voor de zegels van deze staat 6-10-0

Voor de voogdij-akten met de registratie 1-1-0

Aan de officier 'over zyn devoiren' 0-14-0

Aan de 'costumier Van Oudenhove' 5-5-0

Aan Adriaen Redant voor het prijzen der hofstede 3-0-0

Aan Joannes Adriaens voor levering van bier 2-10-0

Aan schoofrecht 2-0-0.

Er blijft bijgevolg een batig saldo van 1986 gulden en 16 1/2 stuivers.

Zo heeft wed. Adriaens recht op de helft zijnde

993-8-1.

De geijkte slotformule volgt dan met de goedkeuring van burgemeester De Cooman en één schepen Laureys Brijs.

Over enige jaren gespreid wordt dan door de weduwe, hun moeder, aan allen hun rechtmatig aandeel uitbetaald. De kwitanties worden in de rand vermeld:

Maria Cobbaert, in 2 'reysen' (in tweemaal) a) ongedateerd 131 gl. b) op 18 september 1770, 200 gl. Voor kwijting tekende Lieven D'Hondt.

Elisabeth Cobbaert ineens op 2 oktober 1772, 331-6-0, gekweten door Jacobus Van den Eynde Joanna Cobbaert int op 24 september 1775 haar deel, 331-6-0, ondertekenden voor kwijting Louis Wijnant en Joanna Cobbaert.

De schatting der hofstede wordt verder vermeld, 94 r. 'staende in 't guchte ter Vaerent in Herlinckhove. Deze bestond uit een keuken, een kamer, een 'voervloer', een wagenhuis, een schuur, de 'deschvloer', de koestal, de paardenstal, varkenskoten, gezamenlijke waarde 592 gl. Het alaam: hael (klem), tang, vierschip, branderaal, rooster, angen ijser, 2 lightvaeten, 2 ijzeren potten, wafelijzer, koperen ketel, 2 haekers, 2 mermitten: 23-0-0

1 ceiren (karnvat), 2 melkkuipen, 1 vleeskuip, 1 waskuip, 8 tonnen, 5 drankkuipen, 1 scherfbert (hakbord), 1 wasstoel, 2 heemers: 27-0-0

Al het aerdewerk, steenwerk en geleyer werk (verglasd aardewerk) 6-0-0

Twee pond thin, 21-0-0

Tafel, en stoelen, 7

Drie spinnewielen, 1 asper, 1 ekel, 5-9-0

Nog 3 manden, 1 korf, 1 scropie, 1 vleesblok, 9-10-0

7 pond varkensvlees, 120 pond boter, 3 pond smaut, 19-10-0

3 pond gehekeld vlas, 5 pond 'werek', 9 lijnwate sacken, 1 hammelaken, 3 pond garen, samen 13-7-0.

1 bijl, 2 schippen, 2 braeken, 2 haemesschen, 2

picken, 1 zijze, 1 mesthaek, 2 gaffels, 1 haerge-touw, 5-1-0

Drie servetten, 10 ellen gebleeckt lijnwaet, 5-8-0

Transport, 142-11-0

Noch 1 pluimen bed, een spaanse sargie, 3 paer slaepe laeckens, 5 werke (weekdaagse) sargiën, 1 bat bedde, 20-10-0.

Al de kleren en lijnwaeden van de overledene, 36-0-0.

(Ook van de weduwe werden kleren en lijnwaeden gemeld, maar in de marge afgekeurd!)

Nog 160 banden ongeswingelt vlas, prijs met 2 'sacken cueppers' samen 75-0-0.

Nog 5 sacken boeckwijf 17-0-0.

Nog 10 meukens (oude maat) erwten en 12 meukens haver en 5 mockens bonen, prijs met 2 vaten roomse bonen, samen met klaverbotten 14-0-0.

Nog 12 mocken misteluyn, prijs 9-0-0.

Nog 40 ponden hop 2-0-0

Nog 1 wanmolen, 1 wan, 1 vlegel, 1 reekke, 21-0-0.

Ook 2 leren (ladders), de helft van een vlasknap (knap of vlasbraak is een hekel om vlasstengels te breken), 2 swingelberden, nog te dorsen in de schuur: 60 mandels tarwe, 72-0-0.

Nog 45 mandels (12 à 15 schoven) rogge, 42-15-0

Nog 70 mandels misteluyn, 70-0-0 en nog 18 mandels bonen, 16-4-0.

Nog 30 mandels haver 36-0-0.

100 bundelen gedorschen strooi, 12 zakken kaf, prijs met 5 voer 'mensch' hooi en klaver hooi, 45-8-0.

Drie koeien en 1 kalf, 105-7-0. Twee paarden, 1 veulen, prijs met harnassen, 210-0-0

Twee varkens, 2 biggen, 14 hennen, 1 haan, 42-2-0

Een wagen ploeg en eg, 60-10-0.

Al het brandhout, schelfpertiën (staken, bv voor bonenkweek), boonpertiën, 1039-9-0.

Hoppestaeken en dry voer torf, met de latten, 43-16-0.

(vervolg blz. 15)

Voorstelling

Kerksken, de wereld in een dorp

Sfeerbeelden

Jaren werken aan 450 pagina's geschiedenis

Kerkskense geschiedenis weegt loodzwaar

Kerksken krijgt boek om trots op te zijn

Burgemeester Valentine Tas dankt de Heemkundige Kring

Eén van de auteurs, Joris De Kegel, overhandigt het 1ste exemplaar aan de Burgemeester

William Minnaert bespreekt het boek

Voorzitter Heemkundige Kring dankt voor de medewerking en het enthousiasme van de Kerkskenaren

Hans D'Hondt verwelkomde de genodigden.

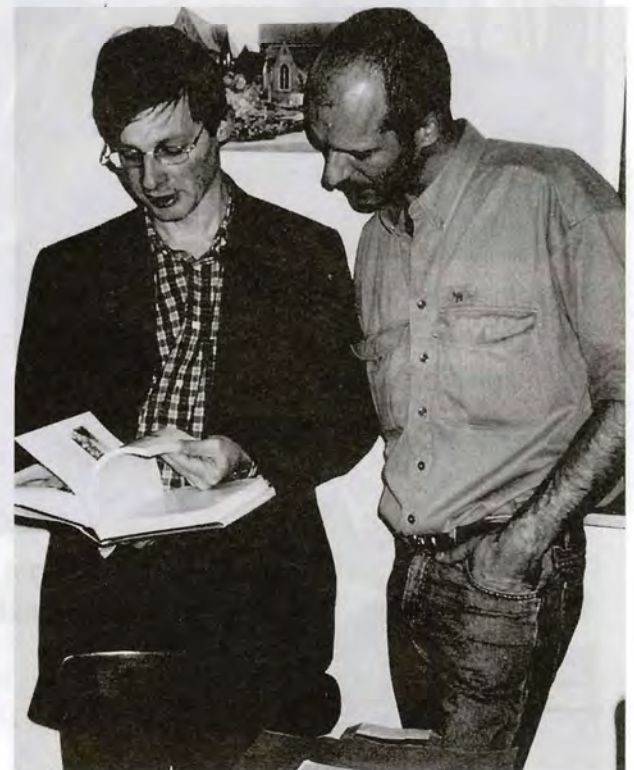
Gelegenheidskoor zong o.a. 'De Groene Strik'

Uit het repertoire van Jefken Boeykens

3 van de 9 exposanten

Goed bevonden? Kritische blikken...

Bestuursleden van het Davidfonds steeds actief

Even weg uit de Haagertse 'Groene Poorte'

Onze beleidsmensen waren aanwezig.

Paul Temmerman en Edgard Huylebroeck, 'oude ratten' in de heemkunde.

Twee rasechte Kerkskenaren en hun jeugdherinneringen.

E.H. Roger Ghijssels, sterk geïnteresseerd in het gebeuren.

Geanimeerde gesprekken...

Verhalen van vroeger....

*Poul Jemman en Edgard Huybroeck
'oude totten' in de pastorie*

*Onnauwkeurigheden ontdekt
in het boek? Speel ze door
aan Joris De Kegel,
053/83.60.15*

*Prachtig werk, dixit Paula Van Opdenbosch-D'Hondt,
Minister van State. In één adem verslonden...*

De mesthoop met 3 sacken torf en as (5), 12-0-0. Gezaagd berd, platen, kepers, riggels, stijl en staf, 35-0-0.

30 zakken pattatters, 33-10-0; het loof, 22-10-0; 11 'veetels' schoekeloën, 5-10-0 (6) samen 1191-15-0.

'Vervoethede' (preisei) in de landen, bomen en houtwas:

100 r. land op d'Weelaghe, is na sloorzaet (koolzaad) bezaaid met masteluyn (half tarwe en half rogge), in 3de vet gelabeurd en overschoeten (7), komt in prijs, met halfpacht en zettinghe, 14-2-2.

100 r. op 't zelfde veld is beplant met koolzaad in volle mestvet gelabeurd met 3 voeren (8), 21-10-0.

180 r. op het Huysveldt met koolzaad in volle mestvet, met 3 voren, 38-14-0.

100 r. op de Vaerent, beplant met koolzaad in halfmest met 2 voren, 15-10-0

100 r. masteluin op de Vaerent in half mest met 1 voor, 8-5-0.

50 r. koolzaad op de Vaerent in half mestvet met 1 voor, 7-2-2

90 r. misteluyn op de vaerent, 9-9-2, samen 114-13-2

28 r. op 't Huysveldt, na koolzaad, zaaide men er masteluyn, 'gelabeurt met drij voeren en overschoeten in derde veth, prijs met halfpacht en settinghe, 13-16-0

90 r. op 't Buyzichenvelt, tarwe, in volle mestvet en is overschoten, gelabeurt met 2 voeren, 13-14-2

30 r. op 't Leebeekvelt, schaukeloën, gelabeurt met 1 voore, ter derde van 3 zakken as, 1-10-0.

45 r. op 't Sijp, rogge in volle mestvet gelabeurt met 2 voeren, prijs met overschieten, samen 6-12-3

100 r. op den Hinnewinckel, na koolzaad werd masteluyn gezaaid, in derde vet, gelabeurt met drij voeren en overschoten, prijs met halfpacht en settinghe, 14-2-2

100 r. op 't zelfde veld, na zaadklaver gelabeurt

met 1 voor, nu masteluyn, prijs met 8 zakken as, 8-19-0

225 r. op d' Achtbunder, bezaaid in volle mestvet met rogge en overschoten, 36-11-0

50 r. op 't zelfde veld, gelabeurt met 2 voeren en bezaaid met tarwe en overschoten, prijs met derde graven, met volle mestvet, 8-15-3

250 r. tarwe op 't zelfde veld, met 1 voor en overschoten, prijs met derde as, 17-13-2

Nog over het mestvet en 'pottagerije' (groenten) in den koolhof, 1-2-0

Verder de 'prijsbare opgaende boomen op de behuysde hofstede', 32-0-0 en de houtwasprijs, 0-18-0.

Nog bomen op 100 r. van de Boschmeers, 79-0-0 en houtwas 0-15-0

Bomen staande op de Dam, op 50 r. 62-8-0 en houtwas, 10-10-0

Bomen stande op 50 r. in de Nijgestraat, è36-10-0

Bomen op 180 r. op 't Huysveldt, 8-8-0 en houtwas 1-10-0; totaal 468 gl. en 18 st.

Met de gebruikelijke, uitgebreide slotformule eindigt deze aangifte. Tot goedkeuring wordt het stuk afgesloten met enkele handtekeningen op 17 november 1761.

Edgard Huylebroek

1. Deze bescheiden werden ons bezorgd door Hr De Gelas, Outer
2. Van Gassen, in het Land van Aalst, jg. 1952, p. 193
3. Idem, jg. 1955, nrs. 3 en 4
4. Nu nog de Varentstraat, grensscheiding Denderhoutem-Outer
5. Lindemans, Geschiedenis van de landbouw, dl I, p. 68
6. Idem, dl II, men spreekt van soekeloën, van soekrioen, van schoklioen. Hedendaagse woordenboeken vermelden schoekeloën niet. In Verschuere (1935) schokkeljoen=wintergerst.
7. In mijn kinderjaren zag ik de landbouwers nog overschietvoortjes graven in de late herfst om het overtollige herfstwater snel naar de grachten af te voeren.
8. Lindemans, Geschiedenis van de landbouw, dl I, p. 133, soorten voren.

Hoe werden onze — beleidsmensen beoordeeld

In het Rijksarchief van Gent bevindt zich een register waarin de bevoegde overheid hun appreciaties over burgemeester, schepenen en gemeentepersoneel optekenden.

In 1836 oordeelde de bevoegde ambtenaar als volgt over de Haaltertse notabelen.

Burgemeester Louis de Sadeleer, 32 jaar, landbouwer: opinions politiques bonnes. A quelques connaissances administratives assez zélé, bonne conduite (politieke overtuiging goed; heeft enkele administratieve kennis; is ijverig en gedrag is goed). Ontving een vergoeding van 190 fr.

Schepen Jozef de Sadeleer, 39 jaar, landbouwer: civisme bien. A des talents, est très zélé et d'une bonne conduite irréprochable. Il agit avec fermeté et intégrité (burgertrouw goed; bezit talenten; is zeer ijverig en is van onberispelijk gedrag. Hij reageert integer en vastberaden).

De schepen ontving een vergoeding van 53 fr.

Schepen Jean Baptiste van Londersele, 26 jaar, landbouwer. Werd beoordeeld als 'bon citoyen, a peu de connaissances administratives. Est

assez zélé et d'une bonne conduite (goede burger met weinig administratieve kennis. Is ijverig en is van goed gedrag).

Zijn vergoeding was 42 fr.

Secretaris Gustaaf Van Meldert, 29 jaar 'a des opinions politiques bonnes, une connaissance de l'administration tres zélé, conduite prisée bonne. Instruit de bonne morales et politiques (bezit goede politieke overtuiging, zeer goede administratieve kennis, ijverig en van goed gedrag. Beschikt over morele en politieke waarden.)

De secretaris kreeg een wedde van 370 fr.

Ontvanger Jean-Baptiste De Troch, 42 jaar, agent d'affaire. Opinions politiques bonnes, assez de talents, zélé. Connaissant la comptabilité, bonne conduite (Politieke overtuiging goed; voldoende talenten en is ijverig. Bezit kennis van boekhouding en is van goed gedrag).

Willy De Loose

Bron: RAG, Haaltert

Modern, bundel R/66/1

Voor de tentoonstelling en fotoboek
(maart 2000) zoeken wij foto's (± 1930 à 1980);
filmopnames van Haaltertse gebeurtenissen;
interessante documenten - (info 83.08.81)

Driespleinen in Groot-Haaltert

In de gefusioneerde gemeenten van Haaltert, kennen wij een Dries, een Kleine Dries, een Krekeldries, een Hogendries, een Mottedries en een Terjodendries. Heel wat 'Driesen' zijn gewijzigd of volledig verdwenen en/of kregen een andere functie. Meestal is het enkel nog een straatnaam.

Leen Vinck, uit Aalst, nu woonachtig in Lede, maakte haar eindwerk in 1997 over de Driesen in centraal Oost-Vlaanderen aan de faculteit Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Gent. Onze 'Driesen' werden eveneens behandeld. Wij ontvingen de toelating enkele gegevens uit haar verhandeling te publiceren, waarvoor dank.

Inleiding

Wat is een 'Dries'?

Dries: in het Latijn: triusca, triscus

in het Frans: trieu, trechain

in het Duits: Driesch, Dreesch

in het Nederlands: dries

Het woord 'dries' wordt gebruikt in twee (1) contexten, namelijk in de context van landbouwsysteem en van nederzettingvorm: beide zullen hier worden toegelicht evenals de mogelijke betekenisontwikkeling van de ene naar de andere betekenis.

Dries als dorpsplein/nederzettingvorm

In het noorden van België en in de buurt van Aken-Keulen duidt dries op een nederzettingvorm die teruggaat tot het Hoogmiddenlands. Deze heeft zijn sporen nagelaten in de plaatsnamen. Het betreft nederzettingen van verschillende vorm en grootte rond een plaats of 'anger' (= weide) die door meerdere hoeven omringd is.

De onbebouwde dries diende als weide en gerechtsplaats. De oudste bewijzen voor dergelijke nederzettingen vindt men in de 12de eeuw, maar deze driesen zijn waarschijnlijk nog ouder. In andere streken, bijvoorbeeld de Kempen, vindt men gelijkaardige nederzettingen die niet het toponiem "dries" dragen maar 'opstal' of 'biest' en andere.

"Een dries was vroeger een braakliggend stuk land, weide of akkerland, toebehorend aan de gemeenschap, gewoonlijk door bomen omzoomd of door woningen ingesloten. Vandaar de naam van zovele Vlaamse dorpskernen die nog steeds als dries worden aangeduid. Mansion beweerde dat de naam voortkomt van het Germaanse thriusk, wat een plaats betreft die begroeid is met struikgewas en wilde planten". Dit is de verklaring die wij terugvinden bij J. Lauwers. Eigenlijk bevat de definitie van Lauwers ook kenmerken van de dries als landbouwsysteem (tijdelijk rustend land), want bij de dries als dorpsplein hoort geen akkerland thuis.

De betekenis als 'dorpsplein' is zeer oud, maar minder verbreid dan het hierna besproken drieslandbouwsysteem. Omdat wij de dries als nederzettingvorm beschouwen in deze verhandeling, gaan wij even verder in op de functies die de driesen als dorpsplein konden hebben.

Funkties:

- Ze zijn geschikt voor het bijvoederen en het melken van het (klein) vee dichtbij de boerderijen van het dorp.

- Om te beletten dat het vee zich verspreidde op het open bouwland (vooral 's nachts) waren vele driesen al in de vroegste periode omsloten met hagen en bermen. In andere dorpen werden veldwegen met toegang tot de dries afgesloten met slagbomen die op sommige plaatsen tot begin

deze eeuw bewaard bleven.

- Men kon er gemakkelijk fecaliën verzamelen om deze later te verspreiden op de akkers. In sommige dorpen werden zelfs de bemeste oppervlakte van de veewegen van het dorp naar de omringende velden periodisch uitgegraven zodat fosfaat kon worden toegevoegd aan de velden. Holle wegen kunnen aldus toegeschreven worden aan dit gebruik, evenals aan regenval, slijtage door karwielen en betreding van vee.

- Het vee kon beschermd worden tegen wilde dieren en stropers 's nachts.

- Het was de plaats bij uitstek voor ontmoetingen en dorpsrecreatie. Hier vinden we dus een tegenstrijdigheid in het gebruik van de dries door de mens en door het vee. Deze tegenstelling liet zijn sporen na in gebruiksrechten geassocieerd met driesen. Indien er geen regeling zou bestaan voor het gebruik van de dries door het vee, zou het gras er snel kunnen verdwijnen en kon de dries in de winter tot modderpoel herschapen worden.

Dries als landbouwsysteem

In het Lexicon des Mittel Alters vindt men dat de dries als landbouwsysteem een deel van de benutte landbouwoppervlakte is dat tijdelijk niet bebouwd werd om het door middel van uitwerpselen van het weidevee weer voor akkerbouw vruchtbaar te maken. In deze betekenis dateert het woord al van de 9de eeuw. In wijnbouwgebieden betekent dries: opgegeven wijngaarden. Dries komt voor in een zone die zich uitstrekt van Noord-Frankrijk over Nederland naar Noord-Duitsland. Ten zuiden van de Main komt het woord 'Egert' voor, dat eenzelfde betekenis heeft als dries (Gysseling M., 1975; Thoen E., 1986). Land dat in dries lag werd meestal gebruikt voor beweiding en werd daarom meestal met deze bedoeling afgesloten (Thoen E., 1993, p. 73).

In het woordenboek voor Vlaamse dialecten verklaart men dries ook als 'gescheurde weide, stuk

akkerland dat tot voor kort nog weiland was' (Devos M., 1979, p. 185).

Volgens P. Lindemans is een dries een 'deel van het winnende land dat gedurende een bepaalde tijd blijft liggen om daarna terug omgezet te worden tot labeurland. Gedurende de driesjaren was de bodem een weide voor het vee' (Lindemans P., 1952, deel I, p. 28-29).

A. Carnoy verklaart dries als 'gemeenschappelijk gebruikte gronden, bedekt met struiken en wilde planten, wilde terreinen rondom dorpen (Carnoy A., 1948, p. 173). Voor Carnoy zijn driesen dus eerder een soort van wastines.

Als we naar de volgende definitie kijken, 'wisselbouw is een vorm van landbouw waarbij welomschreven percelen afwisselend gedurende een aantal jaren met granen bezaaid waren en als akkerland dienst deden en daarna gedurende een aantal jaren niet meer werden geploegd maar als grasland voor het vee werden gebruikt', dan zien we meteen dat driesen als landbouwsysteem hieronder terechtkomen. Dit systeem werd toegepast op minder voor landbouw geschikte gronden en het gebruik ervan was sterk conjunctuurgevoelig (Thoen E., 1993, p. 71-77; Thoen E., 1992)

De stelling dries als 'rustend land' wordt in feite verdedigd door P. Lindemans, die zelfs de naam 'Vlaams driesbedrijf' toekende aan het bedrijf in het noorden van Vlaanderen, waar een vruchtwisseling werd toegepast waarbij elk perceel naast de driejaarlijkse wisseling nog eens een aantal jaren dries lag (Lindemans P., 1952; +Van Durme L., 1986).

Bij P. Lindemans wordt een onderscheid gemaakt tussen dries en braak. Braak zit eindelijk vast aan het drieslagstelsel.

Het verschil tussen dries en braak: bij J. Boon staat dat het verschil tussen beide termen ligt in het feit dat de dries éénmaal wordt geploegd wanneer er moet worden gezaaid daar waar de braak viermaal wordt beploegd, op beide mag

vee grazen (Boon J., 1965). De term braak hoort eigenlijk thuis bij het drieslagstelsel.

'De enige bewerking van de dries die we vonden is de bezaaiing met haver wanneer het driesland werd omgezet tot akkerland'. Haver zaaide men eerst omdat dit gewas een onkruidverstikkende werking heeft (Thoen E., 1993, p. 74).

Erembodegem (Terjoden)

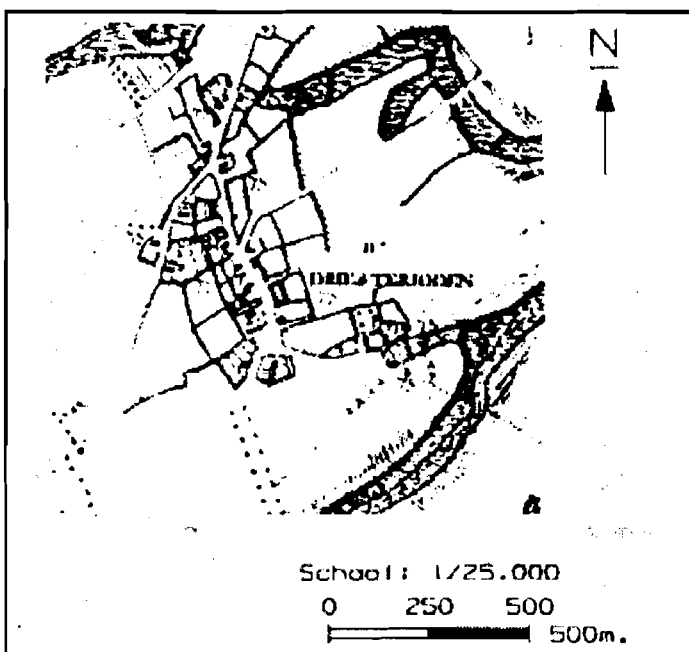
Toponymische verklaring: in 1119 Erenbaldigem, huis van de afstammelingen van Erinbal (Carnoy A., 1948). In 1146 Erembaldegem, 1149 Heremboldengem, van het Germaanse Arinbaldingahaim 'woning van de lieden van Arinbald' (Gysseling M., 1960).

Resultaat van kaartenstudie, met eventuele verkavelingsevolutie

Ferraris

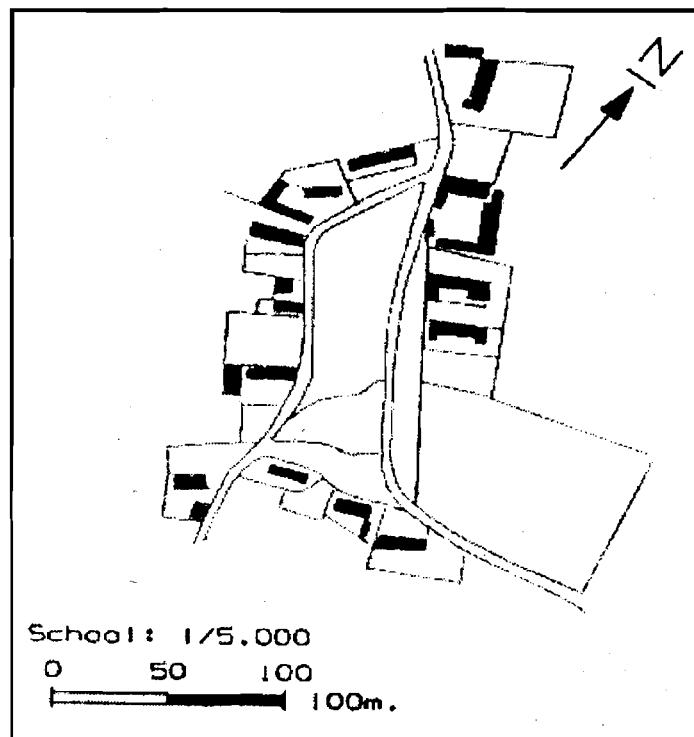
Op de Ferrariskaart zien wij vergezeld van het toponiem 'Dries Terjoden' een prachtige dries liggen, op een heel klein deeltje ervan staan bomen. Er ligt ook een poel op. Errond liggen hoeven en huizen met erachter moestuintjes en akkers die met hagen omzoomd zijn. Dit besproken geheel ligt temidden van open akkers.

Primitief Kadaster

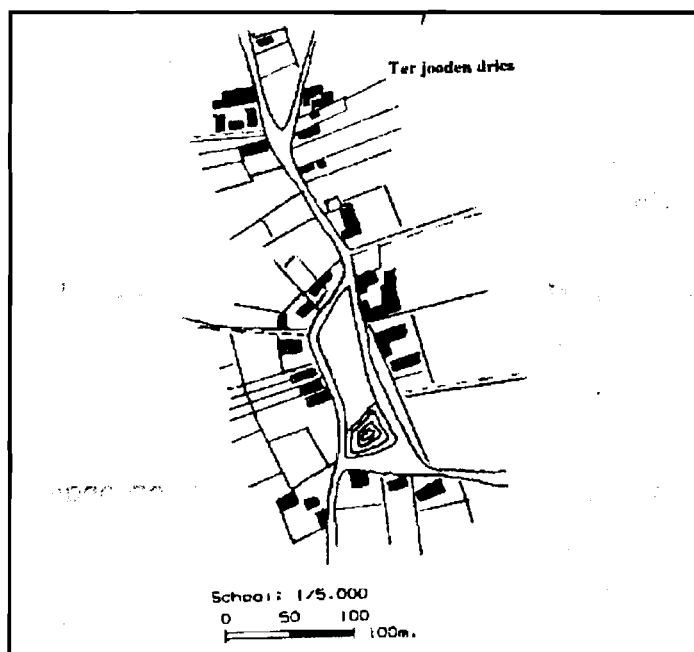
Op de dries ligt de poel er nog. Een grote hoeve ligt in het noordoosten van de dries.

Poppkaart

De Poppkaart brengt geen nieuwe gegevens aan, met uitzondering van een driehoekig perceel ten noorden van de dries waarrond ook enige bewoning gegroepeerd zit. Een geconcentreerde bewoning rond dit perceel kwam niet duidelijk tot uiting op de kaartlagen die hiervoor werden besproken. Op Terjoden is de poel aanwezig.

Gereduceerd Kadaster

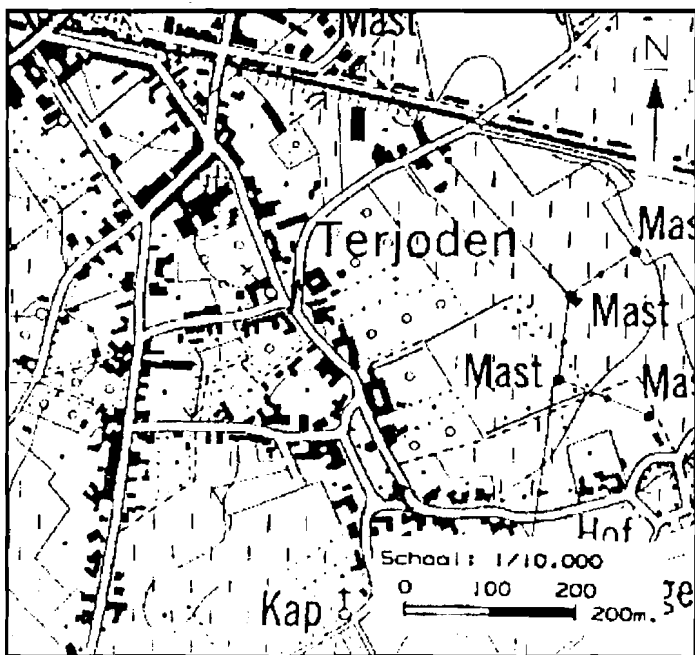

Op deze kaart vinden we ook de poel terug. In het noordoosten van de dries staan twee grote hoeven. Het kleine driesje komt niet goed tot uiting. Het geheel ligt temidden van akkers.

Topografische kaart

De dries ligt in een redelijk vlak gebied op een hoogte van ongeveer 22,5 meter tot ongeveer 24 m. Hij is bij benadering 150 m lang en heel goed herkenbaar. De dries is gelukkig niet bebouwd. In het noordoosten paalt de dries aan een grote vierkantshoeve. Het noordelijk driehoekige perceel blijkt op de kaart ook nog onbebouwd en door een vierkantshoeve en nog enkele andere constructies omgeven te zijn.

Vorm

De vorm van de dries is onregelmatig rechthoekig.

Kwantitatieve gegevens (oppervlakte, afstand tot centrum)

Oppervlakte: Terjoden Dries 77a 13ca

Kleine Dries: 16a 75ca

Het centrum van Terjoden dries ligt op ongeveer 2 km 760 m daar vandaan (auteur bedoeld kerk en centrum van Erembodegem)

Eventuele gegevens inzake privatisatie en nabestemming.

stemming. De percelen van de dries, met inbegrip van de poel waren al als privé-bezit aangeduid op de 19de eeuwse kadasterkaarten.

Terreinwaarnemingen, huidige verschijningsvorm, bewoning en waardering naar gaafheid, zeldzaamheid...

Het zijn de terreinwaarnemingen die onze aandacht hebben getrokken naar het kleine driesje, dat niet echt was opgevallen bij het kaartonderzoek. Wij vonden er de straatnaam 'Kleine Dries' terug. Het driehoekig pleintje ligt onder gras en er staan enkele bomen op. Errond staan hoofdzakelijk oude gebouwen en een hoeve.

Dit driesje heeft een meer authentiek uiterlijk dan de grote dries ten zuiden ervan, al was het maar omdat het niet geasfalteerd is.

De Terjodendries heeft een recreatieve nabestemming gekregen, er ligt nu een geasfalteerd kaatsplein op de dries en het plein is omgeven door bomen. Ook enkele hoeven staan omheen het plein.

Kerksken

Toponymische verklaring

966 Kerkescen, 1257 Kercine, 1351 Kerskiene woning nabij de kerk (Carnoy A., 1948).

1201 Kerkcen, van het Germaanse kirika 'kerk' (Gysseling M., 1960).

Kaartenstudie met eventuele verkavelingsevolutie

Ferraris

sing der wegen. Het noorden van het plein ligt op 60 m en het zuiden op ongeveer 62 m. De langste as is 80 m. Op deze kaart kunnen we heel goed zien dat het plein is gelegen aan een dalhoofd in het noordwesten.

Vorm

Mooi driehoekig (of onregelmatig veelhoekig) is de vorm.

Kwantitatieve gegevens (oppervlakte, afstand tot het centrum)

De oppervlakte van het driehoekig perceel is 72a 75ca. Het plein ligt op 1 km 400 m van de kerk van Kerksken.

Eventuele evolutie inzake privatisatie en nabestemming:

Op de 19de eeuwse kadasterkaarten zijn de percelen van het plein reeds in privé-bezit.

Terreinwaarnemingen, huidige verschijningsvorm en bewoning:

Net op de hoek is een woning gebouwd, erach-

ter ligt een tuin die de vorm heeft van een dalhoofd, nog lager gelegen sluit daarop een bos aan. Dit bos ligt op het noordelijke perceel van de twee percelen waarin de driehoek op de Poppkaart was verdeeld. De aanwezigheid van het bos wijst op een slechte drainage.

We moeten vermelden dat ons enige criterium om deze ruimte in de studie op te nemen, de pleinconfiguratie is; andere kenmerken werden niet teruggevonden.

Uit de verhandeling van LEEN VINCK (Lede)

'Driesen en driesachtige ruimten-Inventarisatie en typologie van een cultuurlandschappelijk relict in Centraal Oost-Vlaanderen'

RUG, Faculteit Wetenschappen, 1996-1997

De behandeling van de driesen in Haaltert, Denderhoutem en Heldergerm in een volgende bijdrage.

HERNIEUW NU HET LIDMAATSCHAP

Voor slechts 300 BEF of 7,44 Eur ontvang je het driemaandelijks tijdschrift met interessante bijdragen over ons heem.

Steunende leden danken wij oprecht voor hun bijdrage vanaf 500 BEF of 12,39 Eur
Rek.nr 439-5083061-63

Wij feliciteren...

Sylvie De Kegel, studente 1ste licentie "Kunstwetenschappen Europese volkskunst" met haar studie over nog bestaande kapelletjes in de deelgemeente Haaltert. Het is een zeer verzorgd werk, fraai geïllustreerd met kleurenfoto's. De jonge auteur breekt eveneens een lans voor het behoud van de typische bedehuisjes. Het boek is te raadplegen in het documentatiecentrum van de Heemkundige Kring.

WIJ DANKEN:

GIFTEN DOCUMENTATIECENTRUM

Herman Gees, Haaltert: stamboom familie Gees, een studie van Iréne Gees.

Willy De Loose, Haaltert: verscheidene geschiedkundige werken en tijdschriften

Jan Moulart, Haaltert: Geschiedenis van Evergem

John Scheerlinck, Haaltert: verscheidene geschiedkundige werken

Lucien Renneboog, Haaltert: Guldenboek der Vuurkruisers. Zuster Bernadette, Helderger; Hortense en Maria Van de Wiele, Helderger.

Emiel Rottiers, Helderger. Herman Degelas, Outer. Danny De Troyer, Outer. Paul De Vuyst, Aaigem. Gerard De Cock, Haaltert: doodsprentjes en doodsbrieven.

Georges Deleenheer, tijdschriften 'Toerisme in Oost-Vlaanderen'

Bezorg ons interessante documenten. Ze worden geklasseerd, bewaard én zij kunnen geraadpleegd worden.

Ter herinnering: het documentatiecentrum (Kelder Warandegedebouw-ingang langs park) is open: elke 1ste zondag van de maand en na afspraak via 053/830881 of op ons E-mailadres.

Op aanvraag ook toegankelijk voor leerlingen en studenten op woensdagnamiddag.

WETENSWAARDIGHEDEN

-In de Denderbode van 20 juni 1847 lazen wij: "Den genaemden F.S. van Kerkxken, is deze week door de politie dezer stad (Aalst) aangehouden op het oogenblik dat hy by M. Rottiers, winkelier alhier, vrywillig eene ruyt brak. 't Was de honger die dezen ongelukkigigen tot dit feit aendreef om te kunnen gevangen genomen en gespysd worden".

De periode 1845-1850 was gekend door een ongekende voedselschaarste. De minst bedeeden zochten alle middelen om te overleven. Schrijnende voorbeelden bewijzen de rampzali-

ge toestanden, ook te Kerksken. Dat dit soms tot onbegrijpelijke toestanden leidde, bewijst bovenstaand berichtje.

Julien De Vuyst

In onze onmiddellijke omgeving kunnen genealogen eveneens terecht:

Vlaamse Vereniging voor familiekunde (VVF)

afdeling Aalst

Voorzitter: André Braet, Rooms-Hofstraat 5, 9320 Erembodegem (053/776400)

Documentatiecentrum:

crypte onder de parochiekerk te Erembodegem

Open: donderdag en zaterdag van 14 tot 17 u., behalve schoolvakanties

VZW 't Sijp,

Oude Gentbaan 295-297, 9300 Aalst

Voorzitter: Philemon Cherretté

Documentatiecentrum: zelfde adres (Tel: 053/410373-413789)

Open: donderdag 13u30-16u en zaterdag 14-17u30.

Laatste oproep

Fotoboek Haaltert 2000

Wil je een foto van uw vereniging
in het fotoboek en/of op de tentoonstelling?

Of een foto van je buurt?

Of een klasfoto?

Of een unieke familie-opname?

(periode 1940 - 1980)

Geef een seintje a.u.b.!

Tel. 053/83.08.81

Met onze vriendelijke groet uit Haaltert !